

2023-04-05

KUVAILEVAN METATIEDON ASiantuntijaryhmän kokous

Aika: 5.4.2023 klo 10.00-16.00

Paikka: Kansalliskirjaston Auditorio

Paikalla: Pia Backman (Åbo Akademi Bibliotek), Martin Engberg (Kansalliskirjasto), Anne Holappa - etänä (HUMAK), Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Katja Hyvärinen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto), Minna Kantanen (Kansalliskirjasto), Henriikka Kokki (Celia), Sirpa Korhonen-Ritani - etänä (Varastokirjasto), Jarmo Louet - etänä (Jyväskylän kaupunginkirjasto), Sini Neuvonen - etänä (Espoon kaupunginkirjasto), Tatja Pusa - klo 13.00- (Kansalliskirjasto), Anne-Mari Salmela - etänä (Turun yliopiston kirjasto), Anna Viitanen (Turun kaupunginkirjasto) ja Irina Vikman (Hämeen ammattikorkeakoulun kirjasto)

Kutsuttuina asiantuntijoina: Minttu Hurme - etänä (Kansalliskirjasto), Serafia Kari (Kansalliskirjasto), Petra Peltokangas - etänä (Kirjastopalvelu), Heidi Ronkainen (Kansalliskirjasto)

Poissa: Anneli Renfors (Kansalliskirjasto)

- 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja
- 2. Ilmoitusasiat
 - Kuvailun tiedotuspäivä 30.5.2023
 - Kirjastoverkkopäivät 25.-26.10.2023
 - Kumeassa jäsenvaihdoksia
- 3. MARC 21 -formaatti ja RDA-sovellusohje
 - 3.1 Kuvailun kieli 040\$b
 - 3.2 Julkaisuvuosi toisen kalenterin mukaan
 - Julkaisuaajan merkitseminen
- 4. Metatietosanaston kehittäminen
 - 4.1 Metatietosanaston kehittämissuunnitelman kommentointi
 - 4.2 Muu nimeketieto
 - 4.3 ISBD-termit Metatietosanastossa
 - 4.4 Nimekkeeseen liittyvät fraasit
- 5. Kirjastojen kysymyksiä
 - 1) Kysymys: 100-kentän translitteroinnista
 - 2) Kysymys: Melinda id: 016788881 Pääkirjauksen muutos (useita kirjastoja), 29.12.2022
 - 3) Kysymys: Palautetta Finnasta tietueesta: Magian syvempisävy
 - 4) Kysymys: Henkilöiden syntymä- ja kuolinvuosien merkitseminen sekä linkkikentät
 - Manifestaatioiden välisen suhteen ilmaiseminen
- 6. Seuraava kokous

1. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (22.3.2023) pöytäkirja.

2. Ilmoitusasiat

Tulevat tapahtumat ja menneet tapahtumat 2023 - [lisätietoja](#)

- Talonmies-Extra 12: Riittävän hyvä kuvailu 4.5.2023 klo 13-15.15
- Talonmiehen tuokio 37: 25.5.2023 klo 13-14.30

[BIBFRAME Workshop in Europe 2023](#) 19-20 September 2023 at KBR Royal Library of Belgium, Bruxelles

Kuvailun tiedotuspäivä 30.5.2023

Kuvailun tiedotuspäivä järjestetään 30.5. klo 10-15.30. Ohjelma julkaistaan myöhemmin.

Kirjastoverkkopäivät 25.-26.10.2023

Kumeassa jäsenvaihdoksia

Tatja Pusa (Kansalliskirjasto) tulee Minna Kantasen tilalle Kumean jäseneksi.

3. MARC 21 -formaatti ja RDA-sovellusohje

Yhteiset ohjeet https://wiki.helsinki.fi/x/_S91Fw

3.1 Kuvailun kieli 040\$b

RDA-sovellusohjeen 040 kentän ohjeistusta on päivitetty:

‡b Luettelointikieli (ET)

Kuvailun kieli tallennetaan osakenttään \$b. Primääriluetteloinnissa Melindan kuvailukielet ovat suomi ja ruotsi. Jos tietue on ruotsinkielinen ja kuvailua rikastetaan, käytetään ruotsinkielisiä termejä.

BookWhere-ohjelmalla poimituihin tietueisiin konvertoituu \$b-osakenttään arvo mul. Mikäli tietuetta muokataan ja sen seurauksena tietue ei enää kuvailukielen osalta olekaan monikielinen vaan joko suomen- tai ruotsinkielinen, muutetaan 040 \$b-osakentän koodi sen mukaiseksi. **Kuvailijaa kannustetaan päivittämään tietue kokonaan joko suomen- tai ruotsinkieliseksi.**

Sisällönkuvailussa voidaan käyttää useampaa kieltä tietueen kuvailukielestä riippumatta.

3.2 Julkaisuvuosi toisen kalenterin mukaan

Lisätty sovellusohjeeseen aiemmin Kumean kokouksessa (6.9.2022) käsitelty julkaisuvuoden merkitseminen:

Julkaisuvuoden merkitseminen

Julkaisuvuosi on ydinelementti. Jos julkaisuvuosi on ilmaistu tiedonlähteessä useamman kalenterin mukaan, niin vain gregoriaaninen kalenterin mukainen vaaditaan. (RDA 2.8.6) 008-kenttään merkitään gregoriaaninen kalenterin mukainen vuosi.

Jos manifestaatiossa esiintyvä julkaisuvuosi ei ole gregoriaanisen tai juliaanisen kalenterin mukainen, lisätään kuvailuun vastaava gregoriaanisen tai juliaanisen kalenterin mukainen ajankohta. Osoitetaan, että tieto on otettu manifestaation ulkopuolelta. (RDA 2.8.6.3)

Esimerkki

264 #1 \$a ... \$c 4308 [1975]

264 #1 \$a ... \$c anno 18 [1939]

264 #1 \$a ... \$c 5730 [1969 tai 1970]

Jos ajankohdan tiedetään olevan jompikumpi peräkkäisistä vuosista, merkitään molemmat vuodet tai-sanalla erotettuna (RDA 1.9.2.2)

Jos tiedonlähteessä esiintyy eri kalenterien mukaan ilmaistuja vuosilukuja, merkitään ne kuvailuun järjestyksessä, joka vastaa tiedonlähteessä esiintyvää järjestystä tai layoutin tai typografian osoittamaa ensisijaisuutta. (RDA 2.8.6.3)

Esimerkki. Julkaisuvuosi ilmaistu tiedonlähteessä sekä juutalaisen että gregoriaanisen kalenterin mukaan

264 #1 \$a ... \$c 5772 = 2012.

TAI VAIN: 264 #1 \$a ... \$c 2012.

Vain gregoriaanisen kalenterin mukainen julkaisuvuosi vaaditaan (RDA 2.8.6)

Esimerkki. Julkaisuvuosi ilmaistu tiedonlähteessä sekä Hijri Shamsi (aurinko) että Hijri Qamari (kuu) kalenterien mukaan. Tiedonlähteessä: 1377 H.Sh. 1419 H.Q.

264 #1 \$a ... \$c 1377 H.Sh. = 1419 H.Q. [1998 tai 1999]

Jos ajankohdan tiedetään olevan jompikumpi peräkkäisistä vuosista, merkitään molemmat vuodet tai-sanalla erotettuna (RDA 1.9.2.2)

Jos todennäköinen vuosi sijoittuu tietylle ajanjaksolle, merkitään varhaisimman todennäköisen vuoden jälkeen ja-sana ja myöhäisimmän todennäköisen vuoden jälkeen välillä-sana. Loppuun merkitään kysymysmerkki. (RDA 1.9.2.4)

Esimerkki

264 #1 \$a ... \$c [vuosien 1846 ja 1853 välillä?]

Jos tiedetään varhaisin mahdollinen ajankohta, merkitään **aikaisintaan**-sana ja päiväys.

Jos tiedetään myöhäisin mahdollinen ajankohta, merkitään **viimeistään**-sana ja päiväys.

Jos sekä varhaisin että myöhäisin mahdollinen ajankohta tiedetään, merkitään varhaisimman mahdollisen ajankohdan jälkeen ja-sana ja myöhäisimmän mahdollisen ajankohdan jälkeen **välillä**-sana. (RDA 1.9.2.5)

Esimerkki

264 #1 \$a ... \$c [viimeistään 21. elokuuta 1492]

264 #1 \$a ... \$c [12. elokuuta 1899 ja 2. maaliskuuta 1900 välillä]

Taulukko yllä olevista esimerkeistä:

264\$c	008 /vuosi	Huomautus
4308 [1975]	s1975## ##	Kuvailuun lisätään gregoriaanisen kalenterin mukainen aika
5772 = 2012.	s2012## ##	Julkaisuvuosi ilmaistu tiedonlähteessä sekä juutalaisen että gregoriaanisen kalenterin mukaan
2012.	s2012## ##	Julkaisuvuosi ilmaistu tiedonlähteessä sekä juutalaisen että gregoriaanisen kalenterin mukaan - vain ydinelementti merkitty kuvailuun
1377 H.Sh. = 1419 H.Q. [1998 tai 1999]	q19981 999	Julkaisuvuosi ilmaistu tiedonlähteessä sekä Hijri Shamsi (aurinko) että Hijri Qamari (kuu) kalenterien mukaan. Tiedonlähteessä: 1377 H.Sh. 1419 H.Q. Julkaisuvuosi on gregoriaanisessa kalenterissa jompi kumpi peräkkäisistä vuosista

[vuosien 1846 ja 1853 välillä?]	q18461 853	Todennäköinen vuosi sijoittuu tietylle ajanjaksolle
[viimeistään 21. elokuuta 1492]	quuuu1 492	Tiedetään myöhäisin mahdollinen ajankohta

4. Metatietosanaston kehittäminen

4.1 Metatietosanaston kehittämissuunnitelman kommentointi

Käytiin läpi Metatietosanaston kehittämissuunnitelmaa.

4.2 Muu nimeketieto

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:mts:m208>

- poistettu Metatietosanastosta termin Käyttöhuomautus
- lisätty määritelmä: Sana, ilmaisu tai merkkiryhmä, joka esiintyy julkaisun päänimekkeen yhteydessä ja sille alisteisena. Muu nimeketieto määrittelee, selittää tai täydentää nimekettä, johon se kuuluu.

4.3 ISBD-termit Metatietosanastossa

Päätettiin ehdottaa, että Metatietosanastosta poistetaan kaikki ISBD-termit. Jos termi on sekä ISBD- että RDA-termi, säilytetään RDA-termi sanastossa. Perusteluna ISBD-termien poistolle on se, että Metatietosanaston on tarkoitus tukea Melinda-kuvailua ja vain RDA-kuvailu on mahdollista Melindassa.

4.4 Nimekkeeseen liittyvät fraasit

Poistetaan Metatietosanastosta (manifestaatioon liittyvä) [nimeke](#) käsitteen alla olevat fraasit. Kaikissa on myös käyttöhuomautuskentät ensimmäisen esimerkin mallin mukaan:

- julkaistu aiemmin ruotsiksi nimellä
 - Käyttöhuomautus: Käännös usealla nimellä. Merkitään MARC 21 -formaattissa kenttään 246.
- julkaistu aiemmin suomeksi nimellä
- julkaistu myöhemmin ruotsiksi nimellä
- julkaistu myöhemmin suomeksi nimellä
- julkaistu ruotsiksi myös nimellä
- julkaistu suomeksi myös nimellä

Korvataan poistetut seuraavilla fraaseilla ja siirretään ne käsitteen [Ekspression suhteet ekspression](#) alle:

- julkaistu aiemmin nimellä
 - ruots. tidigare utgiven med titeln
- julkaistu myöhemmin nimellä
 - ruots. senare utgiven med titeln
- julkaistu myös nimellä
 - ruots. även utgiven med titeln

Korjataan RDA-sovellusohjeeseen 246-kentän [esimerkki](#)

100 1# \$a Lindgren, Astrid, \$d 1907-2002, \$0 (FI-ASTERI-N)000050916 \$e kirjoittaja.
 240 10 \$a Kalle Blomkvist och Rasmus, \$l suomi \$s (Rikman)
 245 10 \$a Mestarietsivä Blomkvist ja ryöstetty Rasmus / \$c Astrid Lindgren ; suomentanut Kristiina Rikman.
~~246 1# \$i Julkaistu aiemmin suomeksi nimellä: \$a Ryöstetty Rasmus ja mestarietsivä~~
 775 08 \$i Julkaistu aiemmin nimellä: \$a Lindgren, Astrid, 1907-2002. \$t Ryöstetty Rasmus ja mestarietsivä

100 1# \$a Lindgren, Astrid, \$d 1907-2002, \$0 (FI-ASTERI-N)000050916
 240 10 \$a Kalle Blomkvist och Rasmus, \$l suomi \$s (Järvinen)
 245 10 \$a Ryöstetty Rasmus ja mestarietsivä : \$b Kalle Blomkvistin seikkailuja / \$c Astrid Lindgren ; suom. Laila Järvinen.
 775 08 \$i Julkaistu myöhemmin nimellä: \$a Lindgren, Astrid, 1907-2002. \$t Mestarietsivä Blomkvist ja ryöstetty Rasmus

Myöskään tiivistelmien nimekkeitä ei merkitä jatkossa 246-kenttään.

5. Kirjastojen kysymyksiä

1) Kysymys: 100-kentän translitteroinnista

Moni länsimainen naisen nimi muutetaan Venäjällä a-loppuiseksi, vaikka nimi loppuisikin e-kirjaimeen, esimerkiksi DianA Chamberlain, vaikka muu maailma tuntee hänet DianE Chamberlainina.

Miten nimi translitteroidaan 880-kenttään, kirjassa olevan DianAn mukaan vai auktorisoidun nimen DianE mukaan? Tällaisesta voisi tehdä [translitterointi-ohjesivulle](#) vielä yhden esimerkin.

VASTAUS

Venäjän kielessä vieraskieliset nimet kirjoitetaan siten kuin ne lausutaan, esimerkiksi Tove Janssonin nimi kirjoitetaan , translitteroituna Tuve Jansson.

Niinpä tässä tapauksessa 880-kentän linkityksessä käytetään venäjän kielessä käytössä olevaa a-loppuista, julkaisusta löytyvää etunimen muotoa. Jos kirjastojärjestelmä tukee 900-kentän käyttöä, kannattaa eri nimimuodot laittaa siihen.

Esimerkiksi saksalaisesta Liane Schneiderista käytetään venäjän kielessä nimimuotoa (Liana Šneider). 100-kenttään on merkitty alkuperäinen nimimuoto Schneider, Liane ja 880-kentän linkitykseen venäjän kielessä käytettävä nimimuoto.

100 1 #6 880-01 #a Schneider, Liane, #e kirjoittaja.

245 1 0 #6 880-02 #a Konni jedet na ekskursiju / #c istorija Liany Šneider ; s illjustratsijami Janiny Gjorissen i Marka Ruedy ; perevodtšik Marija Šalunova.

880 1 #6 100-01 #a , , #e kirjoittaja.

880 1 0 #6 245-02 #a / #c ; ; .

900 1 #a Šneider, Liana #y Schneider, Liane

2) Kysymys: Melinda id: 016788881 Pääkirjauksen muutos (useita kirjastoja), 29.12.2022

Pääkirjauksen muutos nimekkeeltä arkkitehdille Alvar Aallon maisema-arkkitehtuuria esittelevässä teoksessa

Alvar Aalto : #b mittapuuna luonto 978-952-7226-69-8

VASTAUS

Kumealla oli nähtävillä kirja kokouksessa ja kyseessä on tekstijulkaisu, jossa kuvitus on ennemminkin kuvituskuvaa. Pääkirjaus on korjattu tekijältä Aalto, Alvar nimekkeelle Alvar Aalto.

3) Kysymys: Palautetta Finnasta tietueesta: Magian syvempisävy

Kirjan nimen kaksi viimeistä sanaa on varmaan kirjoitettu kannen perusteella vahingossa yhteen. Esim. Helmetissä teoksen nimessä on kolme sanaa.

Finnan näkymät

- Kansalliskirjasto <https://www.finna.fi/Record/fikka.4304777?sid=2916961330>
- Helmet <https://www.finna.fi/Record/helmet.2374263?sid=2916961330>

VASTAUS

Kumealla oli nähtävillä kirja kokouksessa. Kirjassa nimeke on merkitty seuraavaan tapaan:

- nimiösivulla: Magian syvempisävy
- nimiösivua edeltävä sivu, takakansi, juokseva nimeke: Magian syvempi sävy
- kansi ja selkä: **Magiansyvempisävy**

Tehdään kenttä 245 nimiösivun mukaan ja korjataan nimeke kenttään 246

245 10 \$a Magian syvempisävy

246 3# \$a Magian syvempi sävy

246 14 \$a Magiansyvempisävy

4) Kysymys: Henkilöiden syntymä- ja kuolinvuosien merkitseminen sekä linkkikentät

a) Tritonian Melinda-replikoinnissa olemme valinneet, etteivät henkilöiden syntymä- ja kuolinvuodet (100d, 600d, 700d) replikoidu paikalliseen tietokantaamme, ja olemme myös poistaneet nämä kentät tietokannasta. Tarkkasilmäinen kuvailijamme huomasi nyt, että linkkikentissä (esim. 776 ja 787) esiintyy syntymävuosia. Tämä ei ole mitenkään iso tai kriittinen kysymys, mutta halusimme kuitenkin tarkistaa asian. Katsoimme sovellusohjetta, ja 776- ja 787 kenttien esimerkeissä tekijät ovat a-osakentässä ilman syntymävuosia. Kuuluuko olla näin, vai tallennetaanko syntymä- ja kuolinvuodet myös linkkikenttiin aina kun ne ovat osa henkilön auktorisoitua hakumuotoa?

b) Toinen linkkikenttiin liittyvä asia, joka on tullut esille meidän kuvailijoiden keskusteluissa: Nyt kun tehdään erilliset kuvailut kotimaisille kovakantisille ja pehmeäkantisille manifestaatioille, linkitetäänkö nämä myös toisiinsa 776-kentillä? Mitkä olisivat siinä tapauksessa oikeat tekstit i-osakenttään, esim. Painettu (kovakantinen) ja Painettu (pehmeäkantinen)?

VASTAUS

a) Linkkikentissä käytetään tekijän auktorisoidun hakumuodon mukaista muotoa, tällöin myös vuodet merkitään.

b) Sovellusohjeeseen on lisätty seuraava ohje kentän 775 kohdalle:

Manifestaatioiden välisen suhteen ilmaiseminen

Esimerkki manifestaatioiden välisestä suhteesta, kun (kotimainen) aineisto on julkaistu samansisältöisenä sekä kova- että pehmeäkantisena ja kustantaja pysyy samana. Voidaan käyttää tarvittaessa, jos halutaan säilyttää toisen kansityypin ISBN samassa tietueessa eikä paikallistietokantaan poimita toisen kansityypin tietuetta (paikallistietokannassa ns. lisäpainoksena käsiteltävä aineisto).

020 ## \$a 978-951-768-900-7 \$q kovakantinen

245 00 \$a Suomalaisen yhteiskunnan historia 1400-2000. \$n Osa 1, \$p Rakenteet ja instituutiot / \$c Petri Karonen, Nils Erik Villstrand, Pertti Haapala (toim.).

264 #1 \$a Tampere : \$b Vastapaino, \$c 2021.

775 08 \$i Julkaistu myös: \$n pehmeäkantinen \$z 9789523970304

TAI täydellisemmin (esim. jos julkaisuvuosi on eri):

775 08 \$i Julkaistu myös: \$d Tampere : Vastapaino, 2023. \$n pehmeäkantinen \$z 9789523970304

Vastaavasti voi toimia myös verkkoaineistojen kohdalla, esim.:

020 ## \$a 978-951-858-573-5 \$q PDF

245 00 \$a Kulttuurien tutkimuksen menetelmät / \$c toimittaneet Outi Fingerroos, Konsta Kajander ja Tiina-Riitta Lappi.

264 #1 \$a Helsinki : \$b Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, \$c 2022.

775 08 \$i Julkaistu myös: \$n EPUB \$z 9789518585728

TAI täydellisemmin (esim. jos julkaisuvuosi on eri):

775 08 \$i Julkaistu myös: \$d Helsinki : Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2022. \$n EPUB \$z 9789518585728

6. Seuraava kokous

19.4.2023 klo 9.15-11.15, etäkokous KUMEAn Zoom-kokouhuone